

יו"ל ע"י התאחדות האברכים
"אדנים לתורה" דחסידי זוטשקא
פר' שמיני תשפ"ה + גליון ש"ב

נחל קדומים

מעין נובע במשנת כ"ק מרג' רבוה"ק ז"ע

טהרה ע"י הבנעה

ידועים ומפורסמים דברי הרה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א, ששינן רבינו בנור דוד זיע"א אין ספור פעמים, שסוד המקוה הוא שיוּרְדִים למטה ועוד פעם יורדים וממשיכים לרדת, וכשנמצאים כבר למטה אזי מתנופפים (בלשון קדשו: "מען גייט אראפ, און טאן אראפ, און ווייטער אראפ, און אז מען איז שוין אונטן - בייגט מען זיך הערשט אראפ", עכ"ל; ק), מדבריו הקדושים למדים אנו שעיקר הטהרה היא היא ההכנעה והשפלות, ודברים אלו מבוארים בראשית חכמה (שער האהבה פ' י"א) וזה לשון קדשו: "ועוד טעם הטבילה במקוה, הוא כעין חזרת הכלים אל הכבשן כדי שיטהרו ויתלבנו, וביציאתן מהכבשן הם חדשים גם האדם, בהכנסו אל המקוה הוא כדי להכלל ולחזור הנשמה הפגומה והאיברים הפגומים ממקום שיצאו, ושם מתעלמים, כעובר המתעלם בבטן אמו, שאין עין החיצוני שולט בו, והוא שמור מכל פגע ומקרה. כדפירשו ז"ל (נדה ל' ע"ב) "כימי אלוה ישמרני", על הולד שהוא בבטן אמו, וביציאת האדם מהמקוה הרי נתקנו איבריו ונשמתו, והרי הוא חדש ואין לחיצוני חלק בו. וירגיש האדם בעצמו רוח חדשה מניצוץ הנשמה שחזרה אליו. וראוי הוא שקדם שיכנס במקוה שיהררה תשובה מעונותיו". עכ"ל; ק).

נמצינו למדים שכל נגעי האדם הכל מחמת ישותו, אבל אם מתבטל לגמרי כתינוק שנולד, זה עיקר טהרתו.

יסוד זה מבואר בהרחבה בדרי הרה"ק הבת עין זיע"א, וזה לשון קדשו: (פרשת בשלה) "בחינת יראה אי אפשר לבא כי אם על ידי בחינת מ"ה בחינת ענוה תחלה, כי כאשר מתבונן האדם ומאמין באמונה שלמה אשר בידו נפש כל חי ומה אנתנו מה חיינו מה גבורתנו ובלתי לה' עינינו, שה' יושיענו ויתן לנו חיים וכל אשר צריך לנו, וכאשר מתבונן האדם בענינים אלו בכל פרט ופרט להבין שפלותו באמת אזי ממילא נופל עליו אימה ויראה ופחד מגדולתו ית' ונכנע לפניו ית' בהכנעה גדולה, וזוה מהפך מדת הדין שהוא בחינת אלהים שהוא גימטריא מ"ם ה"א, ועושה בחינת הו"ה במלוא אלפין, גימטריא מ"ה, על ידי בחינת מ"ה בחינת ענוה שיש לו, גם ענוה גימטריא מ"ם ה"א מ"ה. וצריך האדם ללמוד זה הבחינה מן המים, שיוּרְדִים ממקום גבוה למקום נמוך כמאמר חז"ל (תענית ז' ע"א) התורה נמשלה למים, מה מים יורדים ממקום גבוה למקום נמוך אף התורה כ' (ר"ל שם להתורה צריכים להיות בבחינת ענוה), וזהו שמאמר חז"ל (יומא פ"ה מ"ט) מה מקוה מטהר את הטמאים כ', ר"ל שאפילו הטמאים היינו החוטאים, מי שחטא על ידי בחינת שכחה ששכח בשעת העבירה את חסדי ה', כמאמר הכתוב שכחנו את רוב חסדך וגו', ועל כן חטא כי לא זכר את חסדי ה' ולא היה לו בחינת ענוה ובחינת יראה, ואעפ"כ כאשר זכר אח"כ בחינת מים שיוּרְדִים ממקום גבוה למקום נמוך וגם הוא משפיל את עצמו

מבחינת גבהות וגדלות, ולבו נכנע בקרבו בבחינת מ"ה, אז אותה הבחינת מים שיש לו מטהרת אותו ומחזירו לתשובה שלמה ביראה גדולה לפני הבורא ב"ה ונמחלו לו כל עונותיו, וזהו מטהר את הטמאים". ובפרשתנו כתב דברים נפלאים והא לך מתק לשונו הק': "ויש להבין זאת על דרך העבודה דהנה כתיב (ישעי' נ"ז ט"ו) "אשכון ואת דכא ושפל רוח וגו", שאין השכינה שורה אלא על נמוכי הרוח, אבל מי שאין לו בחינת שפלות והוא בבחינת קומה זקופה דוחק רגלי השכינה מעליו ח"ו (ברכות מ"ג ע"ב), שאין זה בחינת קומה שלמה, שעיקר בחינת קומה של האדם הוא להיות בבחינת שפלות, לידע ולהבין פחיתת עבודתו לה' ופחיתת ערכו ומיעוט כחו ומצפה ומקוה לתשועת ה' רק ברוב חסדיו אעפ"י שאינו כדאי לשום תשלום גמול. ומי שהוא בבחינת שפלות כנ"ל שיוּרְדִים ערכו ופחיתת עבודתו ומקוה ומצפה לה' שיתן לו מתנת חנם כנ"ל עושה מן אותיות מקו"ה אותיות קומה, אותיות דדין כאותיות דדין, והוא בחינת קומה שלמה בבחינת קדושה בשלמות שיש בה השראת השכינה". ע"כ לשונו הק'.

אך מעין ובור מקוה מים יהי' טהור. ביאור ענין טהרת מקוה. כי אחרי פגם עץ הדעת נגזר שישב הגוף לעפרו ממנו לוקח ויתבטל בשורשו, למען יזוכק מחלאת טומאתו, ויקום לתחיית המתים בטהרה. אכן הבורא ב"ה נתן לנו ברחמינו עצה שיוכל האדם גם בחיים חיותו לטהרה, ע"י שיטבול עצמו בתוך מעין או מקוה מים שלא נשאבו בכלל, ונחשבים כמחוברים אל הקרקע, וע"י שהאדם טובל עצמו שם ומכסה כולו במים המחוברים לקרקע, נחשב כמבטל אל הקרקע ממנו לוקח, ועי"ז זוכה להתבטל ולהטהר בשורשו (ע"י ראשית חכמה שער האהבה פ"א).

והנה ער"ז ממש זוכה האדם לטהרה, כאשר הוא משפיל את עצמו עד עפר, ונעשה שכן לארץ בחייו. שאז ממשיך על עצמו רוח טהרה כאילו טבל במקוה, וכאילו שב אל עפרו וקם בתחיית המתים. ואחרי שהשפיל את עצמו, מיד הקב"ה חפץ בקרבתו כביכול, וכמ"ש (ישעי' נ"ט טו) ואת דכא ושפל רוח. כי מדדיגה זו יקרה בעיני השי"ת יותר מכל, כי אדם כזה הוא קרוב אל האמת, וד' אמת וחומתו אמת. ואז זוכה לדבקות ולחיות אמיתית, וכמ"ש (דברים ה' ז) ואתם הדבקים בד' אלקיכם חיים כולכם היום.

והנה ע"י מדת השפלות זוכים כאמור לטהרה, וזוכים לדביקות בהשי"ת ולדביקות בתורה, כי התורה מתקיימת רק באותם שדעתם נמוכה עליהם. ובזאת המדה של שפלות וענוה, נשלם הסגול שעל שמו נקראים ישראל "עם סגולה", "קוב"ה אורייתא וישראל" (ע"י שלה"ק פר' בראשית תר"א). שע"י מדת הענוה התורה מתקיימת בנו והשי"ת קרוב אלינו. והשי"ת יחדש אותנו כבראשונה, ויגאלנו גאולת עולם בקרוב בימינו.

(נחל יצחק - שמיני)

חזקי הנחל

פלאות התורה מאוצרותיו של הגדו"ה ר' זרח רונטל שליט"א

"מיכלא דאסוותא"

קדושת וסגולת שיירי מצה ושבת אחר הפסח

חידוש פלא מובא באמרי נועם, ששבת קודש זו פרשת שמיני, שתחול בהאי שתא בכ"ד ניסן, היא השבת הראשונה בעולם ששמרוה בני ישראל, לאחר שקיבלו את המתנה טובה מבית גנזיו של הבורא, ונצטוו על השבת במרה לפני 3335 שנים.

הצלה מכל החולאים ע"י שיירי המצה

ומוסיף האמרי נועם שבזה נבין ג"כ טעם למנהג ישראל שנהגו בשבת זו להניח על השולחן מצה יחד עם החלה. דהנה לכאורה צריך להבין מדוע דוקא במרה אמר הקב"ה לבניי "כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך כי אני ה' ופואך" (פ' בשלה פט"ו-כ"ו), שהרי לא היה להם שם שום מחלה חוץ ממה שהיו צמאים למים. אלא שאמרו חז"ל בב"ק (צ"ב ע"ב) ובב"מ (ק"ז ע"ב), "מחלה" זו 'מרה', ששמונים ושלוש חלאים תלוין במרה, וכולן פת שחרית במלח וקיתון של מים מבטלתן. וזה הכונה בפסוק בפ' משפטים "וברך את לחמך ואת ממיך והסירתי מחלה מקרבך". והנה כמו שיש מרה בגוף האדם שתלוים בה החולאים ר"ל, כך יש בחינה של מרה בגוף העולם. ולכן כאשר הגיעו לאחר קרי"ס למרה ששם יש התעוררות של דינים והפ"ג מחלות שבמרה שבגוף העולם, הוצרך הבורא לומר שכל המחלה אשר שמתי וכו' לא אשים עליך, שכל המחלות שיש שם במרה לא אשים עליך כי אני ה' ופואך.

והנה כיון שע"פ חז"ל הרפואה לפ"ג המחלות הוא ע"י פת שחרית וקיתון מים, בשלמא הקיתון מים כבר יכול להיות מהמים שהומתקו, אבל היכן הוא הפת שחרית שירפא. אלא אומר האמרי נועם שזה נעשה ע"י אכילת פת שחרית שזה המצה שזכו לאכול בפסח. ומדוע נקראית המצה פת שחרית, שהמצה היא לחם שעונים עליו דברים הרבה בסיפור יציאת מצרים, ומובא בליק"מ (סימן ט) ששחרית הוא ר"ת הד' בניס שבחם מקיימים סיפור יצ"מ. שאינו יודע [לשאל], ח"כ ר'שע ת"ס. ומכאן זה שמספרים עליה הסיפור יצ"מ נעשית המצה הק' מיכלא דאסוותא המרפא כל החוליים ר"ל.

ומסיים האמרי נועם, שלכן נהגו ישראל בשבת קודש זו פרשת שמיני להניח על השולחן מצה יחד עם החלה, כיון שהוא השבת הראשונה ששמרו לאחר שהגיעו למרה, ונרפאו שם מכל המחלות ע"י המצה - הפת שחרית.

בניי זכו ללחם השירה כנבואה ע"י המצה

מובא בזה עוד חידוש נורא נוראות באמרי אמת, שכל כח הנבואה וההשגה הנוראה שזכו בני ישראל בזמן קריאת ים סוף שאמרו את השירה ברוח הקודש ביחד עם משה רבינו - וראתה שפחה על הים מה שלא ראה הנביא יחזקאל במעשה מרכבה, - כל זה היה בזכות אותם שיירי מצות שנשארו על שכמם כשיצאו ממצרים. וכמו שמצינו שהפרות שהניחו עליהם את ארון הברית כאשר הוחזר ע"י הפלשתים מאשדוד לבית שמש קיבלו את כח הדיבור ושוררו שירה, כך יכולים המצות הק' שנשארו אותם בניי להפוך בני אדם לדרגות שיוכלו לשורר בנבואה.

ולפי זה יש בנותן טעם נוסף לענין המצה בשבת קודש זו, להראות שבכח המצות זכו בניי ללחם המשך בעמוד ב' <<<

זאת החיה אשר תאכלו"

מעשיו שמסתיר נכליו, אכן מכיון שהיו רשעים בסתר לכן נענשו להיות בגלות אצל אדום שרשעתו בסתר עתדה"ק.

ואכן מצאנו אצל עשיו שה' צד את אביו בערמימות והי' שואל כיצד מעשרין את הקש ואת התבן, ואמר הרה"ק הרבי ר' בונים מפשיסחא זי"ע שאין לחשוב שעשיו הי' נראה כאיכר מגושם אלא הי' לבוש לבנים ואומר תורה ב'שלש סעודות', ואיתא במדרש שלעתידי יבוא עשיו וישב בראש השלחן עד שיבא הקב"ה בכבודו ובעצמו וישליכוהו לחוץ הי' שאף ממלאכי השרת תהי' נסתרת רשעתו, ועשיו אמר (בראשית כ"ה ז') "הלעיטני נא מן האדום האדום הזה" ופירש"י "אפתח את פי ושפוך הרבה לתוכה", והיינו שבענייני אכילה הי' כבעל חי טמא אלא שהי' מסתיר תכונת נפשו הבהמית בבגדי לבן כדוגמת החזיר שפושט טלפיו לומר ראו טהור אני, וכ"כ רש"י ל' (בראשית כ"ו ל"ד) "עשיו הי' נמשל כחזיר שנאמר (תהילים פ' י"ד) יכרסמנה חזיר מיער וכו' כשהי' בן מ' אמר אבא בן מ' שנה נשא אשה אף אני כן".

ולפ"ז יתכן שמה שדרשו חז"ל שעתיד הקב"ה להחזירו לנו, היינו שמה שאנו סובלים תחת קליפה זו שמחמת זה נדבק בנו מעט שמדת האמת נעדרת וחסירה לנו מדת תוכנו כהו, עתיד השי"ת להחזיר לנו שלא נאכל כבהמה ונלש בגדי לבן רח"ל, אלא קדושת אכילת המצות תפעל שנוכה לאכול בקדושה וטהרה עד שתהא יראת ד' נכרת על פנינו ויוכל כל אחד להראות באצבעו "הן יראת ד' היא חכמה".

והנה איתא בשם המגיד הגדול זי"ע ברומז המשנה (נבא קמא ב') "אובעה אבות נזיקין והבור והבור והמבעה וההבער", שרומז ל' אבות של היקן בנפש השור מנעו על היקן בראיית העינים ח"ו הבור מרמז על ההולך בטל המבעה זה השן רומז על היקן באכילה שאינה הגונה וההבער רומז על מדת הכעס, והנה בש"ס (שם ג') ילפינן דמבעה זה השן מקרא (עובדיה א' ו') "איך נחפשו עשיו נבעו מצפוניו" ו"כדמתרגם רב יוסף איכדין אתבליש עשיו אתגלין מטמורה", הרי שכאשר עתיד השי"ת להכניע את קליפת עשיו יגלה מצפוניו שהוא מסתיר את אכילתו כבהמה, ואז יתקן גם האב נזיקין של השן שהיא אכילה יתירה כי אז יודע שכאכילתכם כן עבודתכם ואם האכילה היא בקדושה אז ניכר יראת שמים על פניו מחמת זה.

והנה בספר פרדס יוסף הביא דיש מפרשים דמ"ש המדרש שעתידי השי"ת להחזיר לנו את החזיר הכונה על דג השיבוטא שארז"ל שמוחו טעמו כטעם החזיר וכל דאסר רחמנא שרי לן כוותי', אלא שאיתא במדרש איכה שזמן החזיר נדדו כל הדגים והעופות מארץ ישראל ואח"כ חזרו לבד מדג השיבוטא שאינו יכול לשוט נגד הזרם ולחזור, ובמסכת שבת (פ"ק ח"ב) איתא כן על קוליס האספנין ובערוך כתב דהיינו הך ועל אותו דג כונת המדרש לומר שעתידי הקב"ה להחזירו לנו.

והנה בספר ק"מ מאור ושמש (לקוטים עמ"ס חולין) כתב דדג הלאקס הי' חביב בעיני הצדיקים לפי שיש לו סנפיר נוסף שהוא סימן לטהרה יתירה, והרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זי"ע הי' אומר שחביבות דג זה הוא לפי ששוחה נגד הזרם והוא רמז לעבודת האדם שלא להתפעל מהבלי העוה"ז ולעמוד נגד הזרם.

ויתכן שמה שעתידי הקב"ה להחזיר לנו את דג השיבוטא שהוא בצד הקדושה לעומת החזיר היינו שיקבל סנפיר חדש וחזק שיוכל לשחות נגד הזרם, והוא היפך החזיר שאין תוכו כהו ובפנים הוא כבהמה וחוץ הוא אומר טהור אני וכל מהותו למצוא חן בעיני אחרים, ו"רבא מלח שיבוטא" (קידושין מ"א) לפי שהי' דר בבבל והי' נמצא שם דג זה וקדושת השבת משפיעה שתהי' היראה תוכו כהו ותהי' האכילה בקדושה ותשפיע גם על החיצוניות, ולעתידי יחזירו השי"ת לנו דהיינו שקליפת אדום תתבטל מן העולם ולא תהי' עוד כזאת בישראל להיות אוכל כבהמה ולעטות בגדי לבן כדוגמת צדיק, וע"ז ידוע כל הדוים והשי"ת יציל אותנו מקליפה נוראה זו, וממילא יקבלו ישראל עוז לשחות נגד הזרם ולא להתפעל משום דבר ויהיו ממולאים ביראת שמים מבית ומבחוץ.

כ"ק אאזמור זי"ע הי' רגיל לומר שלאחר שאכלנו מצה בשבעת ימי הפסח ונמנענו מכל מיני אכילות שיש בה גדר וסייג לאכילת חמץ, צריכים אנו כבר לדעת קדושת האכילה מה היא ומענה נולד לאכול באופן שהאכילה תוסיף לנו חיות בקדושה וזשה"כ "זאת החי" אשר תאכלו", וזהו עיקר תיקון עבודת ימי הספירה להניף את המאכל הבהמי הנרמז בהנפת עומר השעורים, כי כאשר אוכלים בקדושה וטהרה נודרך המח ואפשר להתכונן כראוי לקראת קבלת התורה עתדה"ק.

ובספה"ק ישמח ישראל כתב בשם המגיד מקאזניץ זי"ע, ששבת זו נקראת בשם "שבת געלע מצות" ע"ש שבשבת זו נתגלה כח המצות, כי המצה היא כנגד זיכרון הדעת שהרי הג' מצות הם כנגד חכמה בינה ודעת אכן המוחין הם באתכסא, אבל כתיב (איוב כ"ח כ"ח) "הן יראת ד' היא חכמה" שכאשר האדם מזכר את החב"ד שלו ניכר היראת שמים שלו על פניו וכמ"ש "בעבור תהי' יראתו על פניכם וגו'", וכאשר אכלו את המצה בימי הפסח, כדי לזכר את המח ואת הדעת, ניכרת היראה על פני האדם שבשבת שלאחריו, שהרי אפילו עם הארץ אימת שבת עליו, עתדה"ק.

ובספה"ק דברי חיים בפרשתו כתוב על דברי חז"ל (נזיר ג'), "מאי דכתיב (חושע י"ד י') כי ישרים דרכי ה' וצדיקים ילכו בם ופושעים יכשלו בם משל לשני בני אדם שצלו את פסחיהן אחד אכלו לשום מצוה ואחד אכלו לשום אכילה גסה וכו'", ורק ע"י הדעת האמיתי יוכלו להבדיל ביניהם ע"ש, והנה לאחר שאכלו המצה שהיא כנגד חכמה בינה ודעת יתכן להיות לנו קצת אחיזה בה.

והנה באוה"ח הק' הביא את דברי המדרש למה נקרא שמו חזיר שעתידי הקב"ה להחזירו לנו, וביאר האוה"ח הק' דהיינו שאז ישנה טבעו להיות מעלה גרה ויחזור להיות מותר, וזהו שאה"כ "והוא גרה לא יגר" פירוש תנאי הוא הדבר כל זמן שהוא לא יגר אבל לעתיד לבוא יעלה גרה ויהי' מותר.

והב"ח (נ"ד י"ח ק"פ) כתב ליישב קו' הגאון רבי אבא אב"ד פפ"ד על דברי המדרש, שעתידי החזיר לחזור ולהטהר וא"כ אם נתעברה חתיכת חזיר בהיתר לא תוכל להתבטל משום דבר שיש לו מתיקין, וכתב הב"ח דאף שכונת המדרש דהפס' (תהלים פ' י"ד) "חזיר מיער" היינו מלכות אדום שלעתידי יהפוך כל האומים להודות לשמו הגדול, [וכ"כ רבינו בחיי (פרשתו) שכונת המדרש ש"לא ירעו ולא ישחיתו בכל הר קדשי" (ישעיהו י"א ט') רק ישוב לתמוך בישראל], אכן אין המדרש יוצא מידי פשוט, וביאור הענין שסימני הטהרה של מעלה גרה ומפריס הפרסה מורין דקות ועדינות טבע הבהמות, כי אותן בהמות שפרסותיהן אינן סדוקות, נלחמים ברגליהם ומכין ודורסין בהן ויש להם ארס גדול ולכן אסורן תורה, וכן אותם שאין מעלות גרה טבען גס לעכל האוכל במהרה ואינם טובים לנפשינו מרוב גסותן, משא"כ בעלי חיים המעלים גירה טבען דק ולא יוכלו לעכל מאכלן עד שיקיאו אותו ויחזרו ויקיאו עד שיתעכל היטב והן ראויים לאכילת ישראל מחמת דקות טבען, ולעתידי לבא ישנה הקב"ה את טבע החזיר ויסיר זוהמתו ויזדכך טבעו ויחזור להעלות גרה וממילא יחזור להיות מותר לישראל, אבל מה שנתערב בתבשיל בימים האלו לא יחזור להיות כמובן עכ"ד.

והנה במדרש (ויקרא רבא י"ג ה') איתא כי הגמל והשפן והארנבת והחזיר שיש להם סימן טהרה אחד בלבד רומזות על ד' מלכויות שעתידין ישראל להיות אצלן בגלות, והחזיר רומז למלכות אדום שהיא גלות האחרון, ואיתא בשם הגר"א ברומז מאז"ל (נמצא ט') "רבי יוחנן ור"א דאמרי תרומיהו ראשונים שנתגלה עוונם נתגלה קיצם אחרונים שלא נתגלה עוונם לא נתגלה קיצם" [פרש"י "בני מקדש שני רשעים היו בסתר"], רבי יוחנן אמר טובה ציפורן של ראשונים מכריסן של אחרונים, וביאר הגר"א ז"ל שבגליות הראשונות היינו אצל המלכויות שסימן טומאתן בציפורן שהוא בגלוי, ובגלות האחרון אנו משועבדים לאדום שסימן טומאתו בכרסו שאינו מעלה גרה והוא בסתר, אכן עדיף הי' גלות אצל אותן אומות שטומאתם בגלוי בציפורן מאשר גלות במלכות אדום שטומאתו בסתר כי קשה ויש להזהר

בחינת השירה. ולפי"ז אפש"ל שעל ידי שזכו בשש"פ למדריגת השירה בכח המצות, לכן אח"כ במרה זכו למתנת השבת שבה הזמן שישאר משוורים לבוראם 'בבחינה של "מנפך הארץ זמירות שמענו" - במקום ששת כנפי המלאכים שבהם משוורים המלאכים בימות החול. וכל זה הוא בזכות המצה.

בני זכו לקדושת ראשי חרשים ע"י המצה

וחידוש נפלא נוסף יש בשבת קודש זו, על פי מה שמוכא בר"ף (ברכות דף מ"ט) וברבינו יונה, שטעם סדר הנוסח בתפילת שבת ר"ח "מקדש השבת וישראל וראשי חרשים", כיון שהא בהא תליא. שבשבת נאמר "לדעת כי אני ה' מקדישכם", שהקב"ה מקדש את ישראל על ידי מתנת קדושת השבת, ואחרי שיש להם קדושת ישראל - יכולים לקדש את הזמנים, שראשי חרשים ומועדים תלויים בקדושת ישראל המקדשים אותם.

ואין להקשות ממה שמצינו שכבר היה לבני' ראש חודש' קודם שקיבלו את קדושת השבת, שהרי "החודש הזה לכם ראש חדשים" נאמר בר"ח ניסן לפני שקיבלו בני' את השבת בכ"ה ניסן. ובספר "שבילי דראש חודש" מביא מדרש (שמו"ר ט"ו, כ' - ומביא חוקק בהלכות פורים), שכאשר בא הקב"ה לקדש את חודש ניסן, אמר הקב"ה למשה ואהרן "בואו". ונתעטף הקב"ה בטלית מצוייית, והעמיד למשה בכ"ח ולאחר כמאן כשני דיינים נוספים, וקרא למלאכים מיכאל וגבריאל ועשה אותם שלוחים לראות החודש (בא"ר), וכשחזרו שאלם הקב"ה באיזה צד ראייתם את הלבנה - לאחר החמה או לפני החמה, לצפונה או לדרומה, כמה היה גובהה ולהיכן היה נוטה, כמה אורכה, וכמה רוחבה. ואמר הקב"ה "מקדש החודש בזמנו". וא"ל למשה ואהרן, כסדר הזה שראיתם אותי עושה כך תהיו מקדשים.

ולפי"ז א"ש, אותו ראש חודש ניסן לא נתקדש באמת ע"י קדושת ישראל, אלא שהיה רק כדוגמא להראות להם איך צריך לקדש את החודש, ואז הקב"ה בעצמו קידש את החודש.

חלות עגולות ליכר שיירי המצה

ולפי"ז אפש"ל שיש בזה ג"כ תוספת טעם נפלא לדברי האוהב ישראל מאפסא זי"ע, שנהגו ישראל לאפות בשבת שלאחר הפסח חלות עגולות ועליהם צורת מפתח. ומביא לזה שני הסברים א. כיון שבנ"ז זכו לצאת בפסח ממצרים וחיב אדם לראות עצמו כאילו הוא יצא ממצרים, א"כ צריך לך יהודי להביא קרבן תודה כדין היוצא מבית האסורים, אולם מבואר במשנה שאין מביאים קרבן תודה מ"ד בניסן עד אחרי פסח כיון שבאה מהחמץ, לכן מיד אחר הפסח אופין החלות עגולות דוקא, כמו שמוכא בתוספתא שחלות התודה היו עגולות, וזכר לקרבן תודה. ב. שמוכא בילקוט שמעוני בשלח (טז, א) שהחררה שהוציאו ממצרים נתפרנסו ממנה ל"א יום ס"א סעודות. וכן מוכא שטעמו בהם טעם מן. וכיון שהמן כזרע גד שהיה עגול כדפרש"י, ולכן עושים החלות עגולות זכר למן שהיה עגול. ולכן ג"כ יש ענין בצורת המפתח, שהרי בכניסתם לאר"י ב' ניסן (ב"א פ"ח) אע"פ שכבר היה אחר פטירת מרע"ה שבוכותו ירד המן, בכ"ז עוד נסתפקו מהמן שבכליהם עד אחרי פסח לאחר שנכנסו לאר"י. וכמ"ש "ויאכלו מעבור הארץ". ורק אח"כ התחילה הנהגת הפרנסה על פי הטבע. ולכן עושים בחלות הדומות למן, בזמן זה שדומה לזמן ההוא, פעולה לפתוח שערי הפרנסה. עתדה"ק.

אבל לפי דברינו אפש"ל שלזה חוץ מהמצה עושים ג"כ חלות עגולות, שהם ג"כ זכר לעוגות מצות העגולות שהוציאו ממצרים על שכמם, שהיה בהם ג"כ טעם מן העגול. ולכן עושים בהם צורת המפתח לרמז על ענין מופלא זה, שאותם המצות היו המפתח לכח השירה של בני' בקרי"ס. וזה היה גם המפתח למתנת השבת קודש הראשונה שקיבלו אח"כ במרה. שעל ידה קיבלו קדושת ישראל, וזה היה המפתח לקדושת ראש חודש הראשונה ר"ח אייר.

הרה"ג ר' יהושע לאנגווער שליט"א

כל טיפול עשירי בחינם

מטפל רגשי שמסייע לאנשים בשכח, וצריך להפריש מעשר כספים מרווחיו, עלה בדעתו, שעל כל תשעה מטופלים שמקבל, יקבל את העשירי [אם הוא בגדר ענין] בחינם, וזה יהיה במקום מעשר כספים שלו, האם זה מועיל, או שצריך להפריש דווקא כסף מהרווחים שקיבל.

תשובה לשאלה משבוע שעבר

השאלה בקצרה: מי ששכח יום אחד לספור ספירת העומר, וזוכר לאחר בין השמשות, האם יכול לקבל על עצמו לשמור על ר"ת גם בדרבנן, ולספור כעת, ולהמשיך לספור עם ברכה בשאר הימים?

תשובה: דעת בעל הלכות גדולות שמה שכתוב "תמימות", היינו שכל הימים הם מצוה אחת, ולכן אם שכח לספור יום אחד, שוב אינו יכול לספור בשאר הימים עם ברכה, אולם דעת רוב הראשונים שכל יום היא מצוה בפני עצמה, ולכן גם אם שכח יום אחד, יכול להמשיך לספור בשאר הימים עם ברכה.

ובכל זאת פסק בשו"ע (או"ח סימן תפט ס"ח) שאם שכח לספור יום אחד, סופר בשאר ימים בלא ברכה. כדי לחוש לשיטת הבה"ג, וכתב במשנ"ב (ס"ק לז) ונכון בזה שישמע הברכה מן הש"ץ או מאחד מהמברכין, ויענה אמן בכונה לצאת ואח"כ יספור.

והוסיף בשו"ע אבל אם הוא מסופק אם דילג יום אחד ולא ספר, יספור בשאר ימים בברכה. והטעם ביאר במשנ"ב (ס"ק לח) דאיכא ספק ספקיא שמא לא דילג כלל, וגם אם דילג, שמא הלכה כאותן פוסקים דכל יום הוא מצוה בפני עצמה. וה"ה בכל דבר שדינו לחזור ולספור בלי ברכה מחמת ספק, אם לא חזר וספר יספור שארי לילות בברכה. [ויעיין בערוך השולחן (ס"ט) שלכן בספק נוסף מברכים, כיון שדינו של הבה"ג הוא חידוש הבו דלא לוסף עלה].

ונחלקו האחרונים מה הדין במי ששכח לספור באותו יום, וספר בבין השמשות, האם יכול להמשיך לספור בברכה, **בשערי תשובה** (סק"ט) הביא בשם שו"ת בית דוד (סימן רסח) שאינו יכול להמשיך לספור בברכה, כיון שאין זה ספק ספקיא גמור, יעו"ש. **ובברכי יוסף** גמגם עליו, ובשו"ת בית שלמה (סימן קפ) כתב שיכול לברך, כיון שדלעת רוב הפוסקים גם אם שכח לברך יום אפשר להמשיך לספור עם ברכה, ורק נהגו להחמיר בזה, אבל אם מצטרף עוד ספק לא נהגו להחמיר בזה. וכן כתב בשו"ת שואל ומשיב (דביטא, ח"ג סימן קכז) כתב שבימים הבאים יספור עם ברכה.

וכן דעת בעל השבט הלוי שאם ספר בבין השמשות יכול להמשיך לספור עם ברכה, וכן דעת מרן הגר"ש אלישיב זצ"ל. שעד שלש עשרה דקות מהשקיעה יכול לברך, בצירוף שיטת רבי יוסף, שעד אז הוא ודאי יום.

ובשו"ת מנחת יצחק (ח"ט סימן נז) נשאל על מי שספר 58 דקות אחר השקיעה, והוא מחמיר בכל הענינים כר"ת על כל פנים בדאורייתא, אם יכול לספור שאר הימים בברכה. והשיב מה שכתבו הפוסקים שאם ספר בין השמשות יכול עדיין לספור עם ברכה, היינו באופן שהיו בין השמשות לכל הדעות, משא"כ בזה דהוי בין השמשות רק לשיטת ר"ת, אבל לשיטת הגאונים כבר היה בודאי לילה, וביותר במי שנוהג כשיטת ר"ת רק בדאורייתא, והרי ספירת העומר לרוב הפוסקים בזמן הזה דרבנן, ובמידה דרבנן אין להחמיר כסברת ר"ת. ובשאלה שלך שכבר ה' נ"ח מינוט אחרי השקיעה, דלשיטת הגאונים כבר הוי לילה ודאי, ובזה אף למאן דמחמיר לענין שבת כר"ת, אבל לשאר דברים כגון לספירת העומר מיקל, וזולת דנוכר דלא ספר אתמול, היה סופר ביחד עם הצבור הספירה של עכשיו, נראה דלמעשה אין לברך.

ומשמע שלאדם שמפקיד כשיטת ר"ת אף בדרבנן, ואינו סופר ספירת העומר לפני ר"ת, יכול להקל, [אולם יש לזכור שלאחר 72 מהשקיעה הוא כבר לילה ממש, ולשיטתו יש שקיעה שניה וזה כ"ג דקות קודם דהיינו 58 וחצי דקות לאחר השקיעה], ובכל זאת אם נזכר כאשר הוא כבר לילה ודאי לשיטת הגאונים, דהיינו כשלושים וחמש דקות לאחר השקיעה, לא יספור שוב עם ברכה. **אבל** לקבל על עצמו שמכאן ואילך ינהג כר"ת, לכאורה אי אפשר, כיון שאין אדם יכול להכריע במחלוקת כזו שנחלקו בה גדולי הראשונים, כמבואר בש"ך (י"ד סימן רנב), ורק למי שיש לו בזה מסורת מאבותיו או מרבותיו יכול לנהוג כפי מה שקיבל מהם, ובפרט אם כבר ספר כמה ימים קודם הזמן הזה, שאז זה תרתי דסתרי.

דינים הנוגעים לאחר הפסח

שליסל חלה

צ' פעמים: דנו הפוסקים האם מועיל לומר צ' פעמים מחיה מתים אתה רב להושיע מוריד הטל במקום ל' יום, ולמעשה אם אמר כך ולאחמ"כ הסתפק אינו חוזר, אך לכתחילה כתבו בשו"ע ר"י (ס"א) ובסידור יעב"ץ לא לעשות כן. אך במ"ב נראה שאפשר לעשות לכתחילה. ודעת החת"ס דצריך לכתחילה ק"א פעמים. אך אם אמר צ' פעם ולאחמ"כ נסתפק וודאי שלא יחזור. ומותר בשבת לומר צ' פעמים ואין בזה משום הכנה (הליכ"ש). אם לאחר שאמר צ' פעמים אמר בשמו"ע כהרגילות ג' פעמים איתרע חזקתי (א"א מבטשאטש), אם הרגיל עצמו ואמר מ"ה פעמים ואח"כ עברו ט"ו יום שהתפלל בהם, מצטרפים לחשבון צ' פעמים ואינו צריך לחזור מספק (מ"ב קי"ד ס"ק מ"ב).

נשים: אשה שטעתה בתפילתה כגון במוריד הטל או שלא אמרה יעלה ויבא דינה כאיש (אש"י בשם הגרש"א), ואפי' שהתפללה כבר שחרית (ונבר יצתה חובת תפילה מעיקר הדין) ואח"כ טעתה במנחה, היות וקיבלה על עצמה עתה להתפלל כהוגן (יב"א ח"ו סי' יח), וכמו"כ אם אשה מסופקת אם הזכירה מוריד הטל דינה כאיש.

נחן ונאפה לאחר הפסח

מעיקר הדין: אין צריך להקפיד לא בנטחן ולא בנאפה לאחר הפסח, היות ומנהג בכל תפוצות ישראל לסדר אצל רב מכירת חמץ קודם הפסח, והמנהג לסמוך על מכירת חמץ (ביאור"ח תמ"ח ד"ה בדבר מועד) להניצל מאיסור ב"י וב"י אפי' בחמץ גמור, וכל המפקפק על היתר מכירת חמץ ראוי לגערה (שו"ת חת"ס או"ח קי"ג ד"ה תפילין). ואף לאלו שהחמירו לא למכור חמץ זה מצד ב"י וב"י אבל לקנות עתה מזה שזה רק חשש קנס של חמץ שעבר עליו הפסח אין לחוש (הגרש"א שלמי מועד), וכמו"כ אין לחוש מצד הסיטונאים שאולי לא מכרו את החמץ כהוגן כי אין לחשוש באיסור דרבנן לחשש כזה. [אבל באופן שוודאי לא מוכרים חמץ כגון ב"דייט פרי" שמן הסתם הם לא מוכרים החמץ אסור לקנות שם מוצרי חמץ כגון "ריסק" וכדו', ואכ"כ יש להם שטר מכירת חמץ כהוגן לא לחם וגיל בלי תוספות וכיו"ב ויש על זה קוד יצור שנאפה לאחר הפסח וכדלהלן]. וכן נהגו הרבה גדולי ישראל.

מצד המנהג: מ"מ יש שהחמירו (הגר"א מעשה רב אות קפ"א, איגרות סופרים כתיב רע"א סי' מ"ח) מצד כמה חששות, אף שזה רק איסור דרבנן של קנס, ותלוי כל מקום ומקום לפי מנהגו. מ"מ צריכים לדעת כמה נקודות וכדלהלן:

א. אם זה מוצר רגיל בלי שום תוספות כגון לחם רגיל, מספיק לוודא שנאפה לאחר הפסח או לחילופין קוד יצור שהשנה זה 5109, והרובה להחמיר בזה יותר שגם נטחן לאחר הפסח **חומרא יתירה היא**, דהקמח אינו חמץ ואף שבשעת הטחינה יש בזה לחות מ"מ כמות קטנה היא ואינו נחשב כרטוב וממילא אינו חמץ.

ב. אם זה מוצר חמץ שמעורב עוד דברים כגון לחם של קמח מלא וכמו"כ ופולים שמעורב בתוספת עוד דברי חמץ, צריך לוודא שתוספות אלו נמכרו כדיו.

ג. המנהג בזה אינו מנהג שקבלו על עצמם קבוצה שלמה של כלל ישראל ביחד, ואכ"כ לפי המבואר בשב"ל (ח"ו סי' נ"ט) אין בזה 'אל תיטוש', ואף שאבותינו נהגו כן אין הוא צריך לנהוג כך, ואף אם התחיל לנהוג בזה שחשב שזה מעיקר הדין ועתה בירר ונודע לו שאין זה אלא חומרא אין צריך להחמיר מדין נדר.

נהגו הרבה מבני ישראל לאפות חלה בצורת **מפתח** (אוהב ישראל). לרמז שמתחילים להשתמש עם החמץ שמרמז ליצה"ה, צריך מפתח לנעול ולפתוח לדעת מתי כן ומתי לא (נחל יצחק - אחר"ק). ויש בזה מנהגים שונים. **ומנהג רבוה"ק** היה להכין חלה רגילה, ולמר תפילת "ריבונו של עולם - אדון כל העולמים" שאומרים במוצאי שבת, ובכל שער היה נועצים המפתח בצבק החלה, ולאחמ"כ היו אופים החלה. ולאותם הנוהגים שעושין חתיכת בצק בצורת מפתח על החלה ונאפה ביחד, יש להקל לחתוך בסכין על המפתח ואין בו משום מחיקה (מחר"ש מג"א ש"מ סק"ו), ויש שהחמירו בזה (שו"ת תנ"ח ס"ח). אבל באופן שכל החלה בצורת מפתח לכו"ע מותר (חזו"א ס"א סק"א).

שרטוט: אגב דאיריין בחיתוך הפת יש להביא המנהג שנוהגים העולם לשרטט רשימה בפת קודם החיתוך כדי לכיין אח"כ מקום חיתוכו, ועניינו מבואר במחצצה"ק (סי' רע"ז) שלא יצטרך אחר הברכה לחפש מקום הטוב של החלה, ואין לחשוש למלאכת שרטוט, היות ומשרטט הוא הכנה לחיתוך וכמו שאין מחתך באוכלין (מ"ב ש"ב סק"א) **ה"נ אין שרטוט באוכלין** (שש"כ י"א ט"ו), ואפי' לאותן הפוסקים שכן חששו לשרטוט באוכלין דכמו שמצינו שיש איסור כתיבה על האוכלין ה"נ שרטוט (התעוררות תשובה ח"ד ל"ב), אפי' בכאן יש להתייר ולא מבעיא אלא שאין מקפידין לחתוך במקום השרטוט (קצות"ש סי' פ"ב) דניחא שפיה, אלא אפי' למקפידין בזה שרי, שהרי אין להן ענין בחיתוך למידת אורכו ורחבו של החתיכה שמחתך. [ויש שהחמירו בזה ולא עשו רשימה מצד שרטוט (שיטת הנגה"ב בית בריסק)]. ויש שנהגו מחשש זה לחתוך בשרטוט קצת בעומק, וזה נקרא תחילת חיתוך ולא נחשב כשרטוט.

מוריד הטל

מיום א' דפסח מפסיקין לומר מוריד הגשם, ומתחילים לומר מוריד הטל. [ואין מפסיקין ט"ו יום קודם פסח כדי שיוכלו לעלות להגל ולא יעכבו הגשמים בחורף כמו שחששו בסוכות לענין חזרה. היות ובסוכות באו בגדי קיץ ואם ירדו גשמים לא יהיה להם איך להתגונן משא"כ בפסח. (הליכות שלמה)].

ספק: נסתפק אם אמר מוריד הטל או הגשם, יש לחלק כך: אם התפלל כל התפילות, עד אחר **תפילת שחרית של י"א אייר** חוזה, ומתפילת מנחה שלאחריה ואילך אינו חוזר דחזקה שכבר התרגל לומר כהלכה (מ"ב קי"ד ל"ז), ואם לא התפלל כל התפילות עכ"פ מתפילת ערבית של ט"ו אייר אינו חוזה, היות ונחלקו הפוסקים מתי נתחזק ל' יום או צ' תפילות, ספק ברכות להקל (מ"ב שס).

עלה הספק בלבו זמן מופלג אחר התפילה: אם יודע שהיה בדעתו לומר מוריד הטל, אינו חוזר (מ"ב קי"ד ס"ק ל"ח). וההגדרה של זמן מופלג הוא מעת שסיים שמו"ע. ולכן **אם נזכר כששמע מהש"ץ אין צריך לחזור** (מו"ק קי"ח), (וה"ה לגבי יעלה ויבוא ר"ח). **והגרש"א** הסתפק אם כשהוא מאריך מאד בתפילתו אפשר ג"כ להקל.

תוכ"ד: אם אמר מוריד הגשם וחזר ואמר תוכ"ד מוריד הטל אינו מועיל, כיון שהאמירה היתה דרך קללה, וצריך לחזור מאתה גבור (שב"ל ח"ו סי' ט"ו, הליכ"ש), ולפ"ז יש לשים לב שקורה לפעמים שהש"ץ טועה והציבור מתקנים אותו צריך לחזור מתחילת הברכה.

עם מה נשארים ממחרת השבת

עומד לו ראובן מהורה בקומו מן הספר ואינו מוצא מנוח לנפשו, כל סדר העניינים מפסח עד העצרת לא בהירים אצלו כלל, מצד אחד שמע לקראת חג הפסח דבר מפליגים בקדושת החג שהוא זמן חרותנו ממש, ובזמן זה אנו מתנתקים מכל רע לגמרי, וכדברי הישמוח **הישראל** בליל הסדר שכל אחד ואחד צריך להאמין שבילילה זה יכולים לעלות מהמצב הכי שפל למדרגה הנעלית ביותר, ובאמת הוא נתלהב מזה ונתרומם מזה.

והנה רק מתחילים ימי הספירה הוא שומע דברים אחרים לגמרי, שבאמת הקדושה הנוראה ששורה על האדם בליל חג הפסח הוא רק בהקפה להטעימו טעם הקדושה, אבל לא נשאר אצלו מזה לאורך זמן, רק עתה צריך לעמול ולהתייגע בימי ספירת העומר לתקן נפשנו ורוחנו ונשמתנו לתקן ולזכר כל המדות חסד גבורה תפארת וכו', לקבל בחזרה ע"י יגיעה עצמית את כל המדרגות, זאת אומרת - הוא חושב לעצמו, שכל ההשגות והמדרגות של חג הפסח חמק עבר.

כשמחשבות אלו טורדות את מנוחתו ניגש אל ר' נפתלי אחד מזקני החבורה ושטח בפניו את טרדות מחשבתו כשהוא מבקש ממנו שיבאר לו עניין זה. ר' נפתלי מביט אליו ברוך וענה לו, "הבה נלבן עניין זה בצוותא מתוך הספרים וניחל לה' יתברך שיאיר עינינו בתורתו. הבא נא בבקשה גמ' ראש השנה ונלמד ביחד **דברי המהרש"א** (ט"ז ע"א) וזה לשונו: "הביאו לפני עומר בפסח שהפסח זמן תבואה נו', חשיב בכאן ג' דברים שהם חיי ג' נפשות שבעולם שהם נפש הצומח ונפש הבהמה ונפש האדם, כי המים בחג הם חיי נפש הצומח, והעומר של שעורים הוא חיי נפש הבהמה ובמס' סוטה (טו) אמר' תביא מנחת שעורים שהוא מאכל בהמה, ושתי הלחם של חטין היו והוא חיי נפש האדם, כפרש"י בשמעתין דר"י לטעמיה דס"ל בפרק בן סורר ומורה (יז) דעץ הדעת שאכל אדם הראשון חטה היה שאין התינוק יודע נו' והוא מבואר שאמר הכתוב מהחל חרמש גו' שהוא קציר שעורים תחל לספור שבעה שבועות שהוא יום קציר חטים שהם ב' הלחם. והכונה בו כי בצאתם ממצרים שנקראו חמורים והיו ישראל גם כן בלא מצות לא היו ראויים רק למאכל בהמה שכן שעורים נמ"ש צא ובשר לחמורים, עד ספירת ז' שבועות ע"ש וכמטמונים תחפשה שהוכנו אז לדעה שמביא מאכל חטים שאז קבלו התורה וע"כ מביא ב' הלחם מחטים שמביא הדעת כדאמר' בפ' בן סורר, וע"כ אמרו בפ' מי שמת ב"ב קמ"ז י"ט של עצרת ברור זרעו חטין כמפורש שם, וע"כ אמר מהחל חרמש בקמה שהוא קציר שעורים מאכל בהמה תספור נ' יום עד הבאת ב' הלחם שבאה מן החיטין לקבל דעה וחכמת התורה", עד כאן לשון המהרש"א ר' נפתלי סוגר את הגמרא בעדינות.

הוא לא הספיק עוד לומר המורם מדברים אלו, ומיד נזקק ר' ראובן, "הרי זה ממש מה שקשה לי, איך שייך לומר שאחרי כל הגילויים הנפלאים והמרוממים של פסח, יו"ט ראשון ואכילת המצה דאורייתא, ושביעי של פסח - ראתה שפחה על הים מה שלא ראה

יחזקאל בן בוזי ועדיין לומר שנשארו בדרגה של חמורים אוכלי מאכל בהמה!?! ר' נפתלי נהנה לראות איך ראובן לוקח את העניין כל כך אל לבו ואיך שבווער בו הרצון להבין הדבר לאשורו ואומר לראובן "כעת נראה איך למדו את זה בספרי החסידות. הבה נראה ביחד את הספה"ק **יטב לב** בפרשת אמוה, ונקרא יחד את לשון קדשו:

"והנה כשיצאו ישראל ממצרים ועזבו את הדעות הנפסדות וקירבו עצמן אל עבודת השי"ת, כאמור משכו וקחו לכם שפירשו משכו ידיכם מעבודה זרה, וקחו לכם צאן של מצוה א"כ קדשו חלק הנשמה שבמוח **לשעבדה לעבודתו יתברך שמו, אמנם עוד לא שברו תאוות הגופניות באופן שכל המעשים הגשמיים יה' אך לשם שמים ונשאר הגוף עודנו בבחי' בהמה, על כן צוה ה' להקריב העמר מן השעורים מאכל בהמה, אחרי זה צוה לספור ז' נקיים לטהר גופם ונפשותם החיוניות מזהמתם ומקליפתם כידוע ולקדש ולזכר גם חלק הגוף להפוך החומר לצורה לבלי היות חלק רע כלל אך טוב למען יה' כלי מוכשר לקבלת התורה", עד כאן לשון קדשו.**

אחר דבריו הקדושים מתבאר לנו העניין על בוריו, שזה ברור שמיד ביציאת ממצרים וכן בכל דור ודור שחייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים אנו יוצאים לגמרי מקליפת מצרים ומתחברים אל הקדושה וכדברי הישמוח ישראל, רק מה שנתקדש בחג הפסח הוא חלק הנשמה חלק אלוהי ממעל ממש שמשכנה במוח, אך חלק הגוף עוד לא נתקן, הגוף הינו חולה עוד. **עבודתנו בימי ספירת העומר להעלות את הגוף ממדרגת בהמה למדרגת אדם בבחינת "אדמה לעליון", ואז נקריב שתי הלחם שהוא בא מן החיטין מאכל אדם והוא ג"כ חמץ, שאחר שגוף נתעלה וגם החמץ שהוא היצר הרע כולו נהפך לטוב".**

ר' ראובן כבר רצה לקום, אך אז קם ר' נפתלי והוציא מהארון את הספה"ק נחל יצחק, ואמר לו: "הסכת אוזניך כי איך שרבינו (בפר' אמוה) מסביר כדברים אלו את עבודת האדם אחר ימי הפסח: "וזה ענין "ספרתם לכם ממחרת השבת", שלאחר אכילת הכזית מצה מתחילים תיכף לספור ספירת העומר. כי הנפת העומר הבא משעורים שהוא מאכל בהמה הוא תיקון וזיווך הבהמיות שבאכילה, ואחר אכילת הכזית מצה שייך להתחיל לזכך את האכילה. והיינו ע"י שיזכור האדם את פחיתות האכילה מצד התענוג הגשמי שיש בה, כי הוא ממש בחינת בהמה, ושעיקר תכלית האכילה הוא תיקון הנצוצות הקדושות המצויים בה וזיווך הגוף לעבודת השי"ת ב"ה וב"ש. וע"י זכרון ענין זה תהי' כל אכילתו בקדושה ובטהרה, וממילא יהי' כל מחשבותיו קדושות וטהורות, וכן מדותיו יזדככו ע"י אכילה זכה זה, כי כל מהות האדם נפעל עפ"י זכות אכילתו. והרי עיקר עבודת ימי הספירה הוא תיקון וזיווך המדות.

ר' נפתלי מנשק בחרדת קודש לספרים הקדושים, ושניהם יוצאים במבט מהורה ומזמזמים לעצמם "ואטרה ואתקדש בקדושה של מעלה..."

לדעת שאינו טוב

הרבי מלובלין עמד נרעש ולא ידע מה זה ועל מה זה. הוא היה בטוח שכאשר יביא לפניו מנחת ביכורים של 'כלי' מפואר שזכו יקבלו הרבי בזרועות פתוחות, לקבלת פנים שזכו לא פילל.

היה פעם אחת כאשר נסע הרה"ק מלובלין אל רבו הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק, פגש בדרכו צדיק גדול. כי הביט וראה את תפלתו המרוממת, התבונן עליו איך הוא עורך תיקון חצות בבכיות נוראות על גלות השכינה, וכך גם כל התנהגותו מצאה חן עד מאד בעיני הרבי מלובלין. ניגש אל היהודי ושאל אותו "מי הוא רבכם? תלמידו של מי אתם?" ענה לו היהודי כי אין לו רבי כלל. אמר לו הרבי מלובלין "אם על אף שאינך נוסע לרבי אתה נראה כך, מי יודע מה יהיה נעשה ממך אם תיסע עמי אל הרה"ק הרה"א". וכך הוסיף ודיבר על לבו, עד שהסכים עמו ונסע יחדיו לליזענסק.

ויהי בהגיעם נכנסו אל הרה"א, אבל מיד הסתובב הרה"א והפנה את ראשו מהם, ולא אמר להם שלום, התביישו השניים מאד מקבלת פנים שזכו. אמר הרבי מלובלין לאותו יהודי: "איך האב מיך מן הסתם עפעס פארזינדיגט, דער רבי וויל מיך נישט אנקוקן, און ממילא שוין אייך אויך, ער האט זיכער אייך נישט געמיינט" (אני נראה ונשלתי באיזה חטא, ולכן אין הרבי רוצה להביט עלי, ולכן גם עליכם, כי אתכם הוא בודא לא התכווין). ואמר לו: "אכין את עצמי כמה ימים בתשובה, ואז אכנס אל הרבי". וכך עשה, שחזר בתשובה גדולה ונכנס אל הרה"א.

והנה מיד שנכנס קיבלו הרה"א באהבה וחובה, ואמר לו "אה! יעקב יצחקל", ושמו עמו מאד. התפלא הרבי מלובלין ואמר: "איך בין היינט נישט אזוי גוט, אז איך זאל האבן געוועהן אפאר טעג צוריק אזוי שלעכט"

(אני היום כל כך טוב, שאיחשפ לפני כמה ימים כ"כ גרוע - שאין השינוי גדול בין מדרגתי דא למדרגתי של היום). כי אע"פ שהוא מבין מה שהרבי קיבלו, אבל מה היא אהבה גדולה זו. ענה לו הרה"א: "אתה חושב שעליך התכוונתי?! ח"ו! התכוונתי לאותו היהודי". תמה הרבי מלובלין, ואמר: "הרי הוא יהודי צדיק ובעל מדרגה, ולכן הבאתיו לכאן. אם כן למה כועס עליו הרבי?"

ענה לו הרה"א ואמר לו: "ישנם ארבעה מדרגות, יש מי שאינו טוב וחושב שהוא טוב, יש מי שהוא טוב וחושב שאינו טוב, יש מי שאינו טוב ויודע שאינו טוב, ויש מי שהוא טוב ויודע שהוא טוב". והמשיך ואמר: "מי שאינו טוב והוא טועה לחשוב שהוא טוב, הרי הוא חי עם טעות, שהרי באמת אינו טוב, נו, אויף א טעות וועט ער זיך נאך אמאל כאפן" (הרי על טעות עומדים בסוף), "וכאשר יעמוד על טעותו יעשה תשובה".

והמשיך עוד על מי שהוא טוב וחושב שאינו טוב, "נו, אזוי דארף דאך א איד זיין" (הרי כך צריך יהודי להיות). ואף על מי שאינו טוב ויודע שאינו טוב אמר "נו, אז ער ווייסט דאך אז ער איז נישט גוט, וועט ער דאך תשובה טון" (הרי אם הוא יודע שאינו טוב, א"כ הרי יעשה תשובה). ואז אמר: "**איינער וואס איז גוט און ער ווייסט אז ער איז גוט, ער וועט קיינמאל קיין תיקון נישט האבן**" (מי שהוא טוב והוא יודע שהוא טוב, לא יזיה לו תיקון לעולם). ובזה רמז על אותו יהודי שלמרות גדולתו, זה שמכיר במעלתו זה חיסרון גדול עד מאד.

הלך הרבי מלובלין והתנצל בפני אותו יהודי, ואמר לו: קשה עלי לומר לפני מע"כ דברים אלו, אך מה אעשה, וכך וכך אמר הרבי, ואמר לו את כל הפתגם. היהודי שבאמת היה בעל מדרגה וירא שמים, חרד מאד לנפשו, ונכנס אל הרה"א בבכיות גדולות וביקש כי לא ידחה אותו, וטען כי "אין לך דבר שעומד בפני התשובה", ואין הוא רוצה לשמוע שום דבר אלא הוא רוצה לעשות תשובה. אבל אחר כל הדברים לא רצה הרה"א להסתכל עליו כלל, עד שבכה ובכה הרבה מאד וכל הזמן טען כי הוא רוצה לחזור בתשובה.

כאשר ראה הרה"א שהוא מתכווין ברצינות בכל ליבו, אמר לו: "דא קומען אסאך מאל חוטאים, גרויסע חוטאים מיט חטאים חמורים, איך קען מיך א עצה געבן מיט יעדן איינעם, איך גיב זיי א תשובה. אבער מיט אזא פערשוין ווי דו ביסט... קען איך מיך נישט אליין קיין עצה געבן. מען וועט ווארטן ביז ס'וועט קומען דא מיין ברודער - דער רבי רבי זושא, ביידע צוזאמען האפט מען אז מוועט שוין קענען עפעס מאכן". (באים לכאן הרבה פעמים

חוטאים, ואף חוטאים גדולים בחטאים חמורים, ואני יודע מה לעשות עם כל אחד מהם, ואני נוהג להם תשובה. אבל עם בריה כזה כמו שאתה... איני יכול להסתדר עמך בעצמי. נזכר להמתין עד שאחרי הרה"א יבא לכאן, ושנינו ביחד נוכל לקוות שנגליח לעשות איזה דבר).

המתין הלה עד שבא הרה"ז, ואכן כאשר הגיע לקחו אותו האחים הק' לידיהם ועבדו עמו, עד שנהיה צדיק באמת. אחר תקופה שהיה שם, חזר אותו איש לביתו, ואמר: "**איך ווייס שוין אז איך בין נישט גוט!**" (אני

כבר יודע כי איני טוב).